

فصلنامه علمی - پژوهشی علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر

دوره ۱۴، شماره ۲ - شماره پیاپی ۴۹، تابستان ۱۳۹۹

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۸/۰۱ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۹/۲۹

صص: ۸۳-۶۱

ارائه الگوی دانشگاه پژوهش محور برای واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی شهر تهران

اعظم جمشیدی گوهرریزی^۱، لطف الله عباسی سروک^{۲*}، مهدی شریعتمداری^۳ فرشته کردستانی^۴

- ۱- دانشجو دکتری مدیریت آموزشی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
- ۲- استادیار گروه مدیریت آموزشی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
- ۳- استادیار گروه مدیریت آموزشی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
- ۴- استادیار گروه مدیریت آموزشی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

چکیده

پژوهش محوری از رویکرد های جدید دانشگاه های پیشرفته جهان است که یادگیری را از حافظه پروری معطوف به دانایی محوری و ارتقای قدرت درک و بینش خلاق کرده است، در دانشگاه تنها یادگیری صورت نمی پذیرد، بلکه دانشجو نحوه تفکر و اندیشه را می آموزد و دانشگاهی موفق تر است که بتواند این مهم را به دانشجو انتقال دهد. هدف پژوهش حاضر ارائه الگوی دانشگاه پژوهش محور مرکب از ابعاد، مؤلفه ها و شاخص هایی برای واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی شهر تهران بود. بدین منظور، از روش تحقیق آمیخته کیفی و کمی استفاده شد. نمونه ای هدفمند متشکل از ۲۰ نفر از خبرگان آموزش عالی انتخاب شدند. جهت تجزیه و تحلیل داده ها از کد گذاری باز، محوری و انتخابی استفاده گردید. سپس یافته ها در ابعاد آموزش پژوهش محور، فرآیند پژوهش محور، مدیریت و رهبری پژوهش محور و خروجی پژوهش محور تنظیم شد. همچنین در بخش کمی، پرسشنامه طراحی شده بر روی نمونه ای متشکل از ۳۵۰ نفر از اعضای هیئت علمی، رؤسا و معاونین واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی اجرا شد. داده های حاصل از پرسشنامه جهت آزمون با استفاده از نرم افزار spss و smart-pls تجزیه و تحلیل گردید. در رابطه با اولویت بندی مؤلفه های دانشگاه پژوهش محور نتایج حاصل از آزمون فریدمن نشان داد مؤلفه انگیزه پژوهشی در اولویت اول و مؤلفه ارزشیابی پژوهش محور در اولویت آخر قرار دارد. در رابطه با تعیین وضعیت الگوی مذکور با استفاده از آزمون t تک نمونه ای اعتبار تمامی مؤلفه های تحقیق به جز ارزشیابی پژوهش محور از طرف افراد شرکت کننده در تحقیق مورد تایید قرار گرفت.

واژگان کلیدی: پژوهش محوری، دانشگاه آزاد اسلامی، ابعاد، مؤلفه ها، شاخص ها.

مقدمه

در دنیای کنونی عوامل مؤثر بر خوشبختی افراد و ملت‌ها به سرعت در حال تغییر است زیرا جهان وارد دوره‌ای از فرصت‌ها و چالش‌های بزرگ شده است. در چنین دوره‌ای موفقیت به برخورداری از آخرین دانش و توانایی به یک شیوه ابداعی و مؤثر بستگی دارد و این مسئله خود به مزیت‌های رقابتی بین جوامع مبدل شده است که لازمه آن خلاقیت و نوآوری، ابداع و ایده پروری، شایسته سالاری، ژرف فهمی، پروردگی و شکفتگی افرادی است که در چنین محیطی دست به تلاش و رقابت می‌زنند و این میسر نمی‌گردد جز با نهادینه شدن فرهنگ و نظامی رشد یافته در حوزه آموزش که در آن آموزش‌های بنیادین و کاربردی با سمت و سوی پژوهش محور برای چنین افرادی در کلان جامعه عرضه گردد. از این رو دانشجویان و دانش پژوهان برای مواجهه با این تحولات روزافزون ناگزیر به فراگیری مهارت‌های مطالعاتی و پژوهشی می‌باشند و لازمه آن تغییر رویکرد نظام آموزشی در همین راستا بسوی خلق ایده‌ها، افکار و آموزه‌های جدید می‌باشد و این همان نظام آموزشی پژوهش محور پرور است که اگر به صورت یک نظام ساختار یافته و منسجم جایگزین نظام آموزشی حافظه محور قرار گیرد ضمن ایجاد پیوستگی و اجماع در فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی و اثربخشی هم‌افزایانه علمی، دانشجویان را در راستای به فعلیت رساندن فطرت خدادادی آنان بصورت بالنده‌ای به عنوان خروجی خود تحویل جامعه می‌دهد. این مهم وقتی در سطح ملی عرضه گردد و خیل عظیمی از مخاطبان نظام آموزش را پوشش دهد از مزیت‌های آن، جامعه علمی و سپس کلان جامعه بهره‌مند شده و این خود دست مایه مزیت آموزش پژوهش محور در بعد علمی و عاملی از عوامل موفقیت در سایر ابعاد زیربنایی کشور از جمله اقتصاد، سیاست و غیره می‌گردد و تولید و عرضه این دستاوردها به عنوان نوآوری و شکوفایی در ساختار آموزشی و ایجاد رابطه‌ای منطقی بین آموزش و پژوهش موجبات اقتدار علمی و در همین راستا عظمت و اقتدار کشور را مهیا می‌سازد (اسکندری، ۱۳۸۹: ۲۲). بر اساس این پارادایم، تحقق کارکردهای مهم آموزش عالی در گرو تحقق پژوهش محوری و رهایی از آموزش صرف و آموزش بی‌پشتوانه پژوهشی است (اسفیجانی، ۱۳۸۷: ۶۵). این مهم به خصوص در ایران هنوز به درستی تحقق نیافته و یا مسیرهای انحرافی را همچون مقاله محوری و مسابقه در چاپ مقاله را طی نموده است. آموزش عالی در ایران بویژه در تحصیلات تکمیلی از بدو پیروزی انقلاب اسلامی درصدد برون‌رفت از نظام محتوا محور و حافظه گرا و عاری از روح تنبّع، بررسی و خلاقیت بوده است. بررسی وضعیت شایستگی و صلاحیت فارغ‌التحصیلان و میزان پرورش محقق و جذب منابع در پژوهش کشور و به‌خصوص سهم پژوهش از تولید ناخالص داخلی حکایت از آن دارد که آموزش و پرورش و بویژه نظام آموزش عالی دچار مشکل اساسی در این زمینه است و تا تحقق اهداف راستین آن فاصله دارد. لوکاس و برو^۱ (۲۰۰۹) معتقدند در کشورهای جهان سوم گرچه شاخص‌های علمی رو به بهبودی است ولی تولید دانش (پژوهش) ارتباط کمی با حوزه آموزش دارد. (یونسکو^۲، ۲۰۱۰). این یافته بدین معناست که آموزش عالی نیازمند یک تحول اساسی در یافتن الگویی

^۱ - Lucas & Brew

^۲ - Unesco

است که تحقیقات را سامان دهد و آموزش را در جهت پژوهش همراستا سازد. لذا در این پژوهش در صدد طراحی الگویی برای پژوهش محوری در واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی شهر تهران خواهیم بود.

بیان مسئله

سازمان‌های متعالی و دانشگاه‌های پیشرو امروزه بر اساس میزان خدمات و بهره‌وری مناسب خود تعریف می‌شوند و ضرورت تغییر در کیفیت و ایجاد تعالی سازمانی مطلوب جامعه و افراد ذینفع در آن مشهود است. دنیای متلاطم عصر کنونی دنیای تغییر و تحول است؛ از ثبات در جامعه و سازمان خبری نیست و این از تحولاتی شگرف در عرصه‌های مختلف آموزش، پژوهش و نظام آموزش عالی دانشگاه‌ها حکایت می‌کند. از جمله تغییرات، کاربرد سازه‌های مهندسی دوباره، توجه به کیفیت و بازآفرینی نظام‌های تربیتی موجود متناسب با عصر دانش و تحولات سریع، اخلاق‌گرایی و معنویت خواهی بشر بشدت به چشم می‌آید. دانشگاه‌ها از لحاظ اینکه فرایندهای تدریس و یادگیری آن در محیط پژوهشی و نوآورانه صورت می‌گیرد، بهترین مکان تولید اندیشه و مدار تغییر و توسعه در جوامع به شمار می‌آیند (کلاهدوزی، ۱۳۹۰: ۱۵۰). بنابراین مشخص می‌شود پژوهش سیاست اصلی، فرهنگی و اقتصادی مهم برای کشورهاست و تولید دانش (پژوهش) مهمترین کارکرد نظام آموزش عالی در جوامع به شمار می‌آید تا از این طریق آنچه را در جهان است درک کنیم (یونسکو، ۲۰۱۰). دانشگاه‌های دارای الگوی پژوهش محور متولی انجام این امر به واسطه تحقیق و پژوهش و خلاقیت هستند. زیرا تحقیقات رو به رشد بیان می‌کنند مدل طراحی شده آموزش در مواجهه با نیازهای صنعتی گذشته، در برابر چالش‌های بیشمار و فرصت‌های پیش روی دانشجویان قرن ۲۱ ناکافی است. دنیای حاضر با پذیرفتن اجتناب ناپذیر تحولات متعدد در حوزه‌های گوناگون علم و فناوری، عناوین عصر دانش، عصر اطلاعات، عصر تضادها را به خود پذیرفته است، جهان به سرعت در حال تغییر امروز شرایط جدیدی را برای آموزش و در نتیجه برای آموزش علم به ارمغان می‌آورد. آموزش به منزله پژوهش یک رویکرد تربیتی مهم است و رویکرد پژوهش محوری یک محیط یادگیری باز همراه فرصت‌ها، برای دانشجویان فراهم می‌کند تا کاوش کنند و یادگیری معنادار را ایجاد کنند (برایمو و آلاد، ۲۰۱۰).

دانشگاه آزاد اسلامی از لحاظ اینکه فرایندهای تدریس و یادگیری آن در محیط پژوهشی و نوآورانه صورت می‌گیرد، بهترین مکان تولید اندیشه و مدار تغییر و توسعه به شمار می‌آید. پژوهش می‌تواند سیاست اصلی و مهم برای این دانشگاه باشد و تولید دانش (پژوهش) مهمترین کارکرد این نظام به شمار آید. وضعیت پژوهش در ایران یکی از موضوعات اساسی در فرآیند توسعه کشور است. کلیوند (۱۳۹۲) معتقد است که در جهان امروز، ممالکی که به استقلال ملی و اهداف توسعه جامعه خویش اهمیت می‌دهند، در برنامه ریزیهای استراتژی و سیاست‌گذاریهای خود پژوهش را در الویت نخستین خود قرار داده‌اند. هدف از توجه به پژوهش‌های علمی و اهمیت دادن به تحقیقات پایه ای، کاربردی و توسعه‌ای، پدید آوردن شرایط و امکاناتی است که به یاری آن موجبات بهره‌مندی از یک فناوری پیشرفته برای پاسخگویی به نیازهای پیشرفت اقتصادی و برخورداری از رفاه اجتماعی و سود جستن از مواهب استقلال

ملی فراهم آید. بررسی روند کمی پژوهش محوری در آموزش عالی کشور و سهم دانشگاه آزاد در این میان و همچنین شناخت عوامل تاثیر گذار بر رشد پژوهش محوری در کشور شناسایی الزامات و پیش بایست های آن را روشن می سازد. با توجه به وجود نظرات موافق و مخالف در زمینه پژوهش محوری نظر به اهمیت الگو دانشگاه پژوهش محور به ویژه در دانشگاه آزاد اسلامی می توان گفت روح آموزش در پژوهش است، پژوهش، محور آموزش و سایر خرده نظام های نظام تعلیم و تربیت است. آموزش، شاخ و برگ و ثمر آن پژوهش است. نظام آموزشی که نگرش ها، روحیات و مهارت های مورد نیاز در پژوهش را به فراگیران منتقل میکند باعث ارتقای خویش می شود. این تصویر رایجترین تصویر از نظام آموزشی کشورهایی است که با استفاده از پژوهش محوری در دانشگاه ها به جامعه خویش کمک می کنند. (یاسینی، ۱۳۹۵: ۳۲). نظام آموزشی که در جریان و فرآیند تحصیل و آموزش، امور مورد نیاز در پژوهش را به فراگیران آموزش میدهد و در آنها پدید می آورد عمدتاً در سه حیطه اثر گذار می- شود

۱- نگرش ها و بینش های مورد نیاز برای پژوهش: در این حیطه دانشجو با شناخت ماهیت تحقیق و انواع آن پی به اهمیت پژوهش و ضرورت استفاده از روش های پژوهشی را می یابد.

۲- روحیات لازم و مورد نیاز برای پژوهش: در این حیطه دانشجو پی در پی با طرح سوال به دنبال حقیقت جویی است.

۳- مهارت های مورد نیاز در پژوهش: در این حیطه دانشجو با روش های جمع آوری و دسته بندی اطلاعات مورد نیاز آشنا می شود.

بنابراین می توان گفت دانشگاه ها از یک سو تأمین کننده نیروی انسانی متخصص در سطح عالی هستند و از سوی دیگر بسیاری از توانایی های علمی، تحقیقاتی و آزمایشگاهی مربوط به اقتدارزائی علمی در آنها متمرکز شده است؛ از طرفی حوزه های مصرف علم نیز ضمن اینکه بستری عملی و مکانی برای واقع سازی مشتری مدار دانش و تجارب تحقیقاتی و دانشگاهی به شمار می رود، به نیروی آموزش دیده و متخصص در توجه به نیازهای فنی و مدیریتی در تحقیق و توسعه نیز نیاز دارد (اسکندری، ۱۳۸۳: ۲۵). امروزه مهمترین دغدغه نظام آموزشی عالی کشور، ایجاد بستری مناسب جهت رشد و تعالی سرمایه های فکری در جامعه ی دانایی محور می باشد. آموزش عالی ایران باید، همزمان با تحوّل در رویکردهای آموزشی در جهان، زمینه ی شکل گیری دانشگاه پژوهشی را فراهم آورد و در آنها فرآیند پژوهش محوری تقویت شده و محیط تعاملی یکپارچه برای ارتقای مهارت های کلیدی با تکیه بر فعالیت های گروهی فراهم شود. دانشگاه های پژوهشی، از جمله نیازمندی های کلیدی جوامع دانش بنیان می باشند. پژوهش های فردی و سازمانی بهترین راه شناخت عوامل، شرایط، مقتضیات و کلیات محیط درونی و بیرونی دانشگاه ها و اقدام در جهت افزایش کیفیت و اثربخشی بیشتر آنها است. این دیدگاه در چارچوب مفهوم دانشگاه های پژوهش محور، مفهوم سازی می شود. این مفهوم بر این فرض بنا شده است که دانشگاه ها از طریق افزایش کیفیت، توان لازم را برای انجام رسالت آموزشی و پرورشی و پژوهشی خود را به صورت اثربخش و کار آمد خواهند داشت. دانشگاه از لحاظ رشد و تربیت و تکوین شخصیت دانشجویان دوره بسیار مهمی است و یک دوره آرمانی است و از حساسیت ویژه ای

برخوردار می باشد و با توجه به اینکه از نظر پژوهشی، آموزش عالی ایران در این دوره رشد کمی نسبتاً مناسبی داشته است، لکن از نظر کیفی نیازمند کار در این زمینه بویژه در دانشگاه پژوهش محور است که دلیل بارز آن همانا عدم وجود یک الگوی مناسب است. با توجه به مطالب بالا و سایر مطالب، لذا پژوهشگر درصدد است تا به منظور افزایش کیفیت و اثر بخشی دانشگاه آزاد اسلامی به ارائه الگوی دانشگاه پژوهش محور پردازد، بنابر مسائل مطرح شده در این پژوهش به بررسی ابعاد، مولفه ها و شاخص های سازنده پژوهش محوری در دوره های تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد پرداخته است. در حقیقت مسئله اصلی این پژوهش یافتن پاسخ برای این سوال است که چه الگویی برای دانشگاه پژوهش محور در واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی شهر تهران مناسب است؟

اهمیت و هدف پژوهش

هر دانشجوی تحصیلات تکمیلی احتمالاً در جریان تحصیل از خود خواهد پرسید چه نوع پیوندی بین آموزش و پژوهش در دانشگاهش وجود دارد؟ این دغدغه همواره با هر محقق کنجکاوی است که به دنبال فلسفه امور است. در حوزه اهمیت مقوله پژوهش، ادبیات نظری فراوان است و نیاز به اثبات آن نیست. اما حوزه تعالی آموزش از طریق پژوهش نیازمند توجه جدی است. برخی از سوالات هستند که هنوز پاسخ های روشنی ندارند. تعالی و توسعه آموزش از طریق پژوهش چگونه و با چه مولفه هایی صورت می گیرد؟ آموزش پژوهش و نیز آموزش عالی کارآمد و متناسب و تربیت پژوهشگران و کارشناسان متعهد و با صلاحیت در حوزه تخصصی و پژوهنده چگونه انجام می شود؟ دانشگاه های برتر در این زمینه چه مسیری را طی نموده اند؟ چشم انداز رشد علمی کشور و جایگاه علمی در چشم انداز ۱۴۰۰ حاکی از فاصله ای عمیق و وسیع بین وضع موجود و وضع مطلوب است. تسریع در تحقق تربیت پژوهشگران و دانش آموختگان مورد نیاز کشور پدیده ای ارزشمند است. این مهم علاوه بر تلاش سازمان ها و نهادهای مرتبط در وهله اول از طریق ایجاد نظام آموزشی کارا با ساختار، الگوها و شیوه های حل مسئله و پژوهش محور حاصل می شود (که فعلاً فاقد آن هستیم) (کلاهدوزی و کوثری، ۱۳۹۰: ۱۵۲). بنابراین ضروری است سازمان های مسئول، بویژه آموزش عالی کشور که مسئولیت طراحی، اجرا و استمرار این شیوه و الگو را برعهده دارند به این مهم توجه ویژه ای داشته باشند. با توجه به اینکه دانشگاه ها مراکز اصلی تولید دانش و کارکنان دانشی اند؛ دانشگاه پژوهشی می تواند تحقق این آرمان باشد. از سوی دیگر پدیده جهانی شدن، دانشگاه های سراسر جهان را به تغییر واداشته است. با توجه به اینکه دانشگاه ها مراکز اصلی تولید دانش و کارکنان دانشی اند؛ دانشگاه پژوهشی می تواند تحقق این آرمان باشد. از سوی دیگر پدیده جهانی شدن، دانشگاه های سراسر جهان را به تغییر واداشته است (شکیبایی، ۱۳۸۸: ۸۰). تحت این فشار، دانشگاه های پژوهشی کاربرد بیشتری خواهند داشت. این دانشگاه ها تلفیقی از انتقال و تولید دانش می باشند که سعی دارند فاصله بین این دو را هر چه کمتر نمایند ولی در ایران با وجود پیشرفت قابل ملاحظه در امر آموزش دانشگاه ها، ماهیت دانشگاه پژوهشی از نظر ساختار و بافت ناشناخته مانده و تأثیر آن در تحولات رسالت دانشگاه و ارتباط آن با محیط واقعی کار چندان مورد توجه قرار نگرفته است. سرمایه های فکری جامعه با حضور در دانشگاه های پژوهشی و با استفاده از امکانات و تسهیلات مناسب آن، خود را در کنار عالمان و صاحب نظران دیده و انگیزه تولید علم در آنها تقویت می شود بنابراین تمام توان خود را به کار گرفته و با

ارائه دانش جدید حتی در تمامی عرصه های رقابت جهانی حضور یافته و به تبادل دانش می پردازند. از سوی دیگر توسعه و پیشرفت با نهادهای سازنده بینش پژوهشی در سرمایه های انسانی و اشاعه فرهنگ تحقیق و پژوهش در گستره آموزش میسر خواهد شد. در این راستا، نهادهای آموزشی به ویژه در سطوح تحصیلات تکمیلی و آموزش عالی نقش برجسته تری خواهند داشت. دانشگاه های امروز کارکردهای تازه ای یافته و پژوهش محوری و دانایی محوری شاخصه مسلط دانشگاه های سراسر جهان شده است. اساساً هوشمندسازی سازمانی و اجتماعی توسط نهاد دانشگاه و با توسعه مدیریت دانش در افراد و سازمان ها میسر می شود تا آنها بتوانند به عنوان یک سیستم، اطلاعات را از محیط دریافت و پردازش کرده و بر مبنای آنها تصمیم گیری و تدبیر کنند (شکیبایی، ۱۳۸۸: ۷۰).

به طور کلی پژوهش حاضر از سه نظر دارای اهمیت است :

الف) اهمیت بنیادی: که امید است بتوان بین سازه های مورد مطالعه فرضیه های قابل قبولی ارائه نمود که این مهم از لحاظ نظری مورد اهمیت است.

ب) اهمیت کاربردی: که امید است بتوان راهکاری عملی جهت ارزیابی دانشگاه پژوهش محور در اختیار سلسله مراتب مسئولان قرار داد که این مهم خود کمک شایانی است.

ج) اهمیت توسعه ای: زیرا این تحقیق تمام یافته دیگران را در این زمینه مورد بررسی و بهره وری قرار می دهد. این تحقیق ضمن استفاده از مطالعات فراتحلیلی یک تحلیل جدید انجام خواهد داد. (خورشیدی، ۱۳۸۶: ۱۰)

هدف اصلی این پژوهش ارائه الگوی دانشگاه پژوهش محور برای واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی میباشد، که با توجه به اهداف فرعی که در ادامه بیان میگردد قابل دسترسی است. ابتدا شناسایی ابعاد سازنده الگوی دانشگاه پژوهش محور برای واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی مورد بررسی قرار گرفت. سپس شناسایی مولفه های سازنده الگوی دانشگاه پژوهش محور برای واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی انجام شد. و شناسایی شاخص های هر یک از مولفه های سازنده الگوی دانشگاه پژوهش محور برای واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی مورد بررسی قرار گرفت. و در ادامه اولویت بندی مولفه ها و شاخص های سازنده الگوی دانشگاه پژوهش محور برای واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی انجام گرفت. نقش دانشگاه ها در ترویج دانش از طریق آموزش یک اتفاق دم دستی تلقی شده است. در آموزش عالی ما بعید است کسی در بین اساتید پیدا بشود که دغدغه آموزش پژوهشی داشته باشد و به طور آگاهانه و سیستماتیک جریان آموزش خودش و کیفیت آموزش خودش را زیر ذره بین قرار دهد. امروزه ما از منظر سیاست گذاری ارتقاء، پدیده ای به عنوان استاد سرآمد آموزشی داریم. در حال حاضر در دانشگاه های ما هیچ کس از طریق «استاد سرآمد پژوهشی» ارتقاء نمی یابد. اگر اساتید دانشگاه برای کار آموزش، و جاهت پژوهشی قائل باشند، به اعتبار اساتید آموزش پژوهی می توان آن دانشگاه را «دانشگاه آموزش پژوهی» یا پژوهش محور نامید. توجه داشته باشیم که نسبت بین آموزش و دانش، نسبت راکب و مرکبی است و یک مرکب لنگ نمی تواند راکب را به منزل و مقصود که همان یادگیری عمیق دانش است، برساند. دانشگاه ها مراکز اصلی تولید دانش هستند و دانشگاه پژوهشی می تواند تحقق این آرمان باشد. از سوی دیگر پدیده جهانی شدن، دانشگاه های سراسر جهان را به این تغییر واداشته است.

پیشینه تحقیق

پونس و همکاران^۱ (۲۰۱۹) در مطالعه ای با عنوان « چگونگی ایجاد مهارت های پژوهش محوری در میان دانشجویان کارشناسی ارشد مهندسی برای رویارویی با مسائل جاری» به مهارت های پژوهش محوری در میان دانشجویان پرداخته اند. نتایج نشان می دهد که روش پیشنهاد شده مهارت های تحقیقاتی و پژوهش محوری را در گروه دانشجویان بهبود می بخشد. به طور کلی، روش پیشنهادی می تواند به عنوان یک پروتکل برای هدایت پرونده های پژوهشی جدید مورد استفاده قرار گیرد. هوث^۲ (۲۰۱۷) در تحقیقی با عنوان «آموزش پژوهش محور به عنوان یک مدل برای تغییر محیط آموزش و یادگیری» به مزایا و تهدیدات ترویج و تقویت محیط آموزشی پژوهش محور برای دانشجویان پرداخته است. در مورد این مطالعه، منطق آموزش پژوهش محور را به عنوان یک رویکرد مبتنی بر آموزه، که در آن دانشجویان از طریق تحقیق و کشف یاد می گیرند، را بررسی می کند. سپس شواهد تحقیق در مورد مطالعه موردی در یک دانشگاه انگلیسی ارائه شده است که نشان می دهد که چگونه این موسسه و دانشگاهیان فعال تحقیقاتی، آموزش دانشجویان را در یک محیط آموزشی مبتنی بر تحقیق، اجرا می کنند. هوث در این مطالعه برای دانشگاه پژوهش محور ابعاد آموزش پژوهش محور شامل تدریس و یادگیری پژوهش محور؛ فرآیند پژوهش محور شامل ارتباط با جامعه و کسب و کار؛ هدایت فرآیند های پژوهش محور و خروجی های پژوهش محور برای دانشگاه را ارائه می دهد. دورهام و همکاران^۳ (۲۰۱۷) در تحقیق دیگر با عنوان «ابزار اندازه گیری برای آموزش علمی: ابزاری برای اندازه گیری فراوانی روش های آموزش پژوهش محور در دوره های علوم انسانی» به توسعه، اعتبارسنجی و اجرای ابزار اندازه گیری برای آموزش پژوهش محور پرداخته اند. نتایج این تحقیق در ۸ دسته استراتژی های یادگیری فعال، هدف یادگیری استفاده و بازخورد، شمولیت و جامعیت، پاسخگویی به دانشجویان، طراحی تجربی و ارتباطات، تجزیه و تحلیل داده ها و تفسیر، مهارت های شناختی، دوره و خود-بازتاب به تدوین ابزاری برای آموزش های پژوهش محور پرداخته است. نتایج این تحقیق می تواند توسط مربیان، گروه ها، محققان و برنامه های توسعه حرفه ای برای اندازه گیری و پیگیری تغییرات در شیوه های تدریس علمی استفاده شود. تادس^۴ (۲۰۱۶) در تحقیقی با عنوان «ارزیابی پژوهش محور دانشجویان فارغ التحصیل علوم ورزشی از آگاهی توسعه و تغییرات ناشی از آموزش» به بررسی نتایج آموزش های پژوهش محور در بین فارغ التحصیلان علوم ورزشی در اتیوپی پرداخته اند. تجزیه و تحلیل کیفی دو دسته اصلی مربوط به دیدگاه ها در مورد برنامه درسی را نشان می دهد (الف) مزایای ارائه شده از برنامه درسی و (ب) اجرای برنامه و عوامل مرتبط با آن. دسته بندی های فرعی بیشتر نظرات را در ارتباط با اجرای برنامه درسی تاکید می کنند. دو دسته عمده عبارت بودند از: عوامل مثبت و عوامل منفی. عوامل مثبت که به دو دسته تقسیم می شوند: ۱. انگیزه، انگیزه و تعهد اساتید. ۲. تلاش ها و شیوه های مطالعه مداوم دانشجویان فراتر از

^۱ Ponce and et al
^۲ . HUET

^۳ . Durham

^۴ . Tadesse

کلاس های معمولی. و به همین ترتیب، عوامل منفی به چهار دسته متمایز تقسیم شدند، از جمله ۱. عدم علاقه به پیوستن به برنامه، ۲. ترتیب ناخوشایند دوره ۳. روابط دانشجویی و اساتید کم سواد در حوزه پژوهش، ۴. فقدان منابع انسانی و مادی، و ۵. تمرکز بیشتر برای تئوری. حسین پور طولازدهی و همکاران (۱۳۹۶) در تحقیقی تحت عنوان « آموزش و یادگیری پژوهش- محور در محیط ساختنگرا: طراحی مدلی بر اساس پژوهش پدیدارنگارانه» به این نتیجه دست یافتند که چهاربعد برای آموزش و یادگیری پژوهش- محور وجود دارد: آموزش (تدریس) پژوهش- محور، یادگیری و تکالیف یادگیری پژوهش- محور، ارتباطات و دسترسی ها و تشویق. یاسینی و تابان (۱۳۹۵) در تحقیقی تحت عنوان « ارائه و آزمون الگوی تبیین کننده خودکارآمدی پژوهشی دانشجویان رشته های علوم انسانی در فضا و محیط پژوهش محور» به این نتیجه دست یافتند که بین محیط پژوهش محور و کیفیت تعامل استاد- دانشجو و نیز بین محیط پژوهش محور و خودکارآمدی پژوهش رابطه معناداری وجود دارد. نتایج تحلیل مسیر نیز نشان داد که محیط پژوهش محور تاثیر مثبت و معناداری بر خودکارآمدی پژوهش، و کیفیت تعامل استاد- دانشجو دارد و همچنین از طریق کیفیت تعامل استاد- دانشجو، اثر غیرمستقیم و معناداری بر خودکارآمدی پژوهش دارد.

جدول ۱- چهارچوب نظری پژوهش

تکرار در تحقیقات مرتبط	مؤلفه	ابعاد
(۲۰۱۹) Huet Ponce & et al (۲۰۱۷) Tadesse & et al (۲۰۱۶) Durham & et al (۲۰۱۷) (۲۰۱۵) Munthe & Rogne حسین پور و همکاران (۱۳۹۶) ملکی و همکاران (۱۳۹۵)	تدریس پژوهش محور	آموزش پژوهش محور
	یادگیری پژوهش محور	
	ارزشیابی پژوهش محور	
	برنامه درسی پژوهش محور	
(۲۰۱۷) Huet (۲۰۱۵) Munthe & Rogne (۲۰۱۰) & Kay Hemmings حسین پور و همکاران (۱۳۹۶) ملکی و همکاران (۱۳۹۵) شفائی و همکاران (۱۳۹۵)	مشتری محوری	فرآیند پژوهش محور
	خودکارآمدی پژوهش	
	ساختار مسأله محور	
	ارتباط با جامعه و مسئولیت اجتماعی	
Ponce & et al (۲۰۱۹) (۲۰۱۷) Huet Munthe & Rogne (۲۰۱۵)	رهبری علمی و تحول گرا	هدایت و رهبری پژوهش محور
	مدیریت کیفیت	
	سازمان مشارکتی	
	توانمندسازی	
(۲۰۱۷) Huet Tadesse & et al (۲۰۱۶) (۲۰۱۵) Munthe & Rogne	تولیدات و دستاوردهای علمی و پژوهشی	خروجی پژوهش محور
	چشم اندازهای جدید	
	انگیزه پژوهشی	
	اندیشه محوری	
	تولید دانش	

مکان پژوهش مزبور به صورت هدفمند و از نوع گلوله برفی بود. در فرایند انتخاب شرکت کنندگان محققان کیفی می‌توانند از روش نمونه‌گیری گلوله برفی استفاده کنند که در آن یک شرکت کننده در پژوهش ما را به شرکت کنندگان دیگر هدایت می‌کند. برخلاف نمونه‌گیری در بررسی‌های کمی، نمونه‌گیری هدفمند نمی‌تواند قبل از آغاز مطالعه و تدوین نظریه برخاسته از داده‌ها برنامه‌ریزی شود. بنابراین روش نمونه‌گیری در طرح کیفی حاضر، نمونه-گیری نظری انتخاب هدفمند اطلاع‌رسانان کلیدی بر اساس اطلاعات خاصی که از موضوع پژوهش دارند بود. نمونه-گیری نظری مستلزم جمع‌آوری داده‌ها بر اساس مقوله‌ها برای تدوین نظریه است. نمونه‌گیری از صاحب‌نظران در این پژوهش تا زمانی ادامه پیدا کرد که فرایند اکتشاف و تجزیه و تحلیل به نقطه اشباع نظری رسید. اشباع نظری به این صورت بود که محقق با ظهور اکتشاف اولیه سعی کرد که اطلاعات بیشتری را در ادامه گردآوری کند تا ارتباط مقوله‌های اصلی با مقوله‌های دیگر وضوح و معنای بیشتری پیدا کند این کار تا زمانی ادامه پیدا کرد که محقق احساس کرد که صاحب‌نظران دیگر اطلاعات جدیدی ارائه نمی‌دهند. پس به طور خلاصه میتوان بیان کرد که از نظر هدف تحقیق با توجه به اینکه پژوهش حاضر به دنبال طراحی ارائه الگوی دانشگاه پژوهش محور برای واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی شهر تهران است، در حیطه تحقیق کاربردی طبقه‌بندی می‌شود. همچنین، تحقیق حاضر از نظر چگونگی گردآوری داده‌های مورد نیاز، در گروه «تحقیق آمیخته اکتشافی» طبقه‌بندی می‌شود. برای این منظور ابتدا داده‌های کیفی گردآوری شده است که منجر به شناسایی جنبه‌های متعدد پدیده شده و امکان تدوین الگوی مفهومی تحقیق فراهم می‌شود، سپس بر مبنای یافته‌های حاصل از داده‌های کیفی ابزار تحقیق ساخته شد و داده‌های کمی گردآوری شدند تا تعمیم‌پذیری یافته‌ها میسر شود. به طور کلی دلیل انتخاب روش تحقیق آمیخته برای تحقیق حاضر عبارتند از: (۱) بدست آوردن شواهد بیشتری برای درک بهتر دانشگاه پژوهش محور، (۲) عدم وجود یک الگوی مناسب به منظور توسعه دانشگاه پژوهش محور و (۳) لزوم استفاده از دیدگاه‌های خبرگان دانشگاهی متخصص جهت طراحی الگوی دانشگاه پژوهش محور. با استفاده از چنین روش تحقیقی می‌توان به خوبی عوامل موثر بر دانشگاه پژوهش محور را مورد بررسی قرار داد. با توجه به موارد فوق، مراحل تحقیق حاضر به شیوه زیر انجام پذیرفت:

فاز کیفی پژوهش

در این فاز بحث دانشگاه پژوهش محور که یک «موقعیت نامعین» است مورد بررسی و موشکافی قرار گرفته است. در فاز کیفی با استفاده از مصاحبه کیفی با متخصصان و خبرگان دانشگاهی که دارای شناخت کافی از موضوع دانشگاه پژوهش محور باشند، در دستور کار بود. مصاحبه‌ها تا آنجا ادامه یافت تا جنبه‌ها و مولفه‌های نهفته و گوناگون پدیده دانشگاه پژوهش محور مورد شناسایی و توصیف قرار گیرند و به اشباع نظری رسید. در این مرحله، از روش پژوهش پدیدارشناختی استفاده شد که در زمره روش‌های پژوهش کیفی قرار دارد.

جامعه آماری، نمونه و روش نمونه‌گیری در مرحله کیفی

در مرحله کیفی، جامعه آماری اعضای هیئت علمی، متخصصان آموزش عالی و روسای دانشگاه‌های آزاد بودند که بطور بالقوه بیشترین اطلاعات را در خصوص دانشگاه پژوهش محور داشتند. و با استفاده از روش نمونه‌گیری نظری هدفمند این افراد شناسایی شدند. یعنی تمرکز بر افرادی بوده است که آگاهی بیشتری نسبت به موضوع پژوهش

داشته‌اند. همچنین، در ادامه از افراد مورد مصاحبه خواسته شد تا خبره‌های دیگری، که در این زمینه صاحب نظر هستند، را معرفی نمایند که اشاره به نمونه‌گیری گلوله برفی در پژوهش‌های کیفی دارد. معیار انتخاب ورود به مصاحبه شامل موارد زیر بود:

۱. داشتن کتب و مقالاتی در حوزه دانشگاه پژوهش محور ۲. روسای دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران ۳. سخنرانی در کنفرانس‌ها و کنگره‌های علمی در حوزه دانشگاه پژوهش محور ۴. آشنایی و تجربه در زمینه دانشگاه پژوهش محور

حجم نمونه در مرحله کیفی با توجه به سطح اشباع بوده است یعنی، محقق تا جایی که مصاحبه‌ها ادامه داد که مصاحبه‌های بیشتر به داده‌های جدیدتری منجر گردد و شناخت بیشتری نسبت پذیرش، مولفه‌های تشکیل دهنده آن و نحوه اجرای آن حاصل شود، و اگر مصاحبه‌های بیشتر به داده‌های بیشتری منجر نشود و داده‌های قبلی تکرار گردد، محقق مصاحبه‌ها را متوقف نماید. لذا، ضمن هدفمند بودن روش نمونه‌گیری، از روش نمونه‌گیری گلوله‌برفی نیز بهره گرفته شد و از افراد مورد مصاحبه خواسته شد که افرادی را که در این خصوص می‌توانند داده‌های کیفی مناسبی به ما ارائه دهند را معرفی کنند. در نهایت از ۲۰ نفر از اعضای هیئت علمی و متخصص در حوزه دانشگاه پژوهش محور و روسای واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی به عنوان دست‌اندرکار حوزه دانشگاه پژوهش محور بودند مصاحبه به عمل آمد.

یافته‌های کیفی پژوهش

پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به این سوال بود که ابعاد و مؤلفه‌ها و شاخص‌های دانشگاه پژوهش محور کدامند؟ از آنجایی که مناسب‌ترین استراتژی برای پژوهش حاضر، استراتژی گراندد تئوری با روش پارادایمی انتخاب شد، پژوهشگر به دنبال پاسخ به سوالات فرعی تری از جمله مؤلفه‌ها و نشانگرهای بعد آموزش پژوهش محور کدامند؟ مؤلفه‌ها و نشانگرهای بعد فرایند پژوهش محور کدامند؟ مؤلفه‌ها و نشانگرهای بعد مدیریت و رهبری پژوهش محور کدامند؟ مؤلفه‌ها و نشانگرهای بعد خروجی پژوهش محور کدامند؟ می‌باشد. پس از جمع‌آوری داده‌ها و پیاده‌سازی آنها، به صورت خط به خط مورد بررسی قرار گرفته و کدهای باز استخراج شدند. سپس با کنار هم قرار دادن کدهای مشابه و ارتباطات مفهومی، مقولات محوری استخراج شدند.

تحلیل داده‌های کیفی

سوال اول: مؤلفه‌ها و نشانگرهای بعد آموزش پژوهش محور کدامند؟

۱. سوال دوم: مؤلفه‌ها و نشانگرهای بعد فرایند پژوهش محور کدامند؟

۲. سوال سوم: مؤلفه‌ها و نشانگرهای بعد هدایت و رهبری پژوهش محور کدامند؟

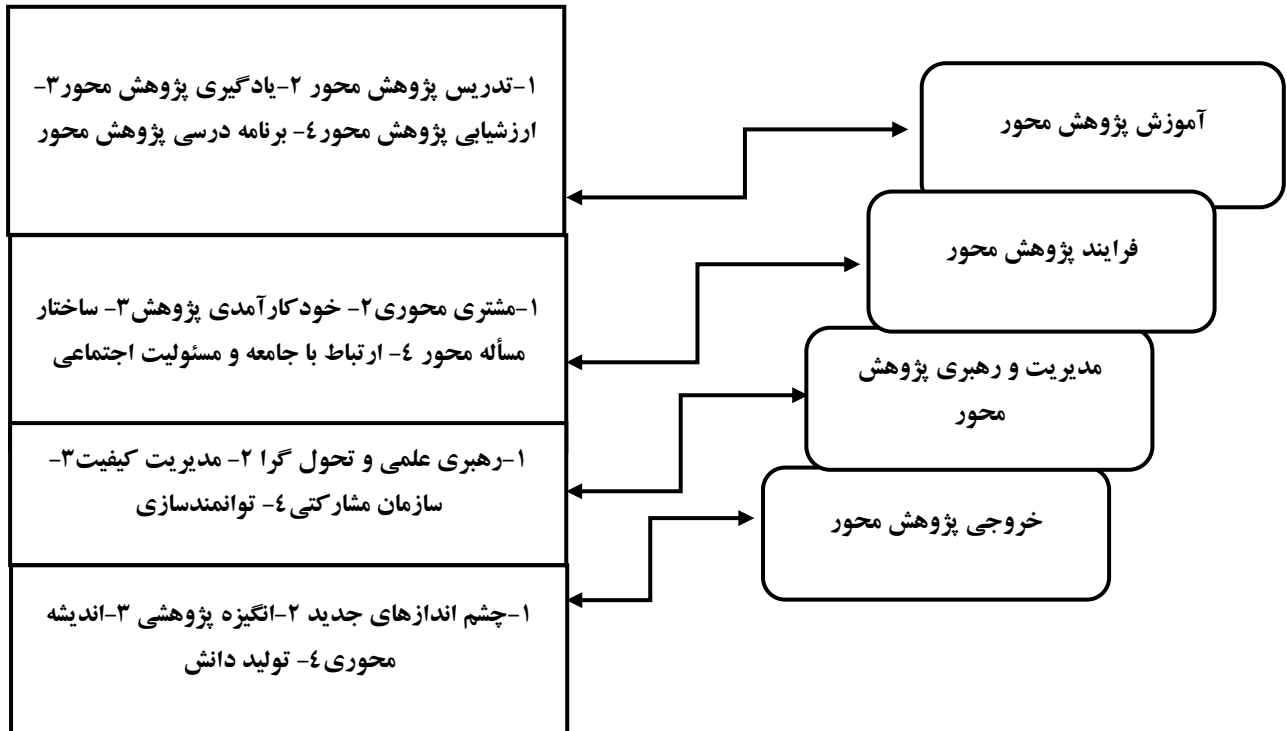
۳. سوال چهارم: مؤلفه‌ها و نشانگرهای بعد خروجی پژوهش محور کدامند؟

به منظور پاسخ به این سوالات از روش پژوهش کیفی و مصاحبه نیمه ساختاریافته با متخصصان استفاده شد. لذا جهت شناسایی مؤلفه‌ها و نشانگرهای بعد آموزش پژوهش محور، فرایند پژوهش محور، بعد هدایت و رهبری پژوهش

محور، بعد خروجی پژوهش محور در جلسه مصاحبه از افراد سوالاتی پرسیده شد. طی فرایند مصاحبه نیز در صورت وجود ابهام در گفته ها با سوالات پیگیر از افراد خواسته می شد توضیحات بیشتر و روشن تری ارائه نمایند.

۴. جمع بندی بخش کیفی

نمودار شماره ۳- مقولات استخراج شده الگوی دانشگاه پژوهش محور از بخش کیفی مولفه ها

یافته های کمی پژوهش

تحلیل داده های کمی

۵. توصیف جمعیت شناختی

جدول ۱- توزیع فراوانی شرکت کنندگان در تحقیق با توجه به سمت

سمت	فراوانی	درصد	درصد واقعی	درصد تراکمی
مدیر	۷۴	۲۱,۱	۲۱,۱	۲۱,۱
هیأت علمی	۲۶۷	۷۶,۳	۷۶,۳	۹۷,۴
معاون	۹	۲,۶	۲,۶	۱۰۰,۰
مجموع	۳۵۰	۱۰۰,۰	۱۰۰,۰	

با توجه به جدول فوق در خصوص سمت (پست سازمانی) افراد شرکت کننده در تحقیق، ۲۱,۱ درصد دارای سمت مدیر، ۷۶,۳ درصد سمت هیأت علمی و ۲,۶ درصد دارای سمت معاون می باشند.

آزمون سوالات تحقیق

الگوی دانشگاه پژوهش محور برای واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی شهر تهران مرکب از چه ابعاد، مولفه ها و شاخص هایی است؟

طبق گفته محققان در صورتی مدل اندازه گیری مدلی همگن خواهد بود که قدر مطلق بار عاملی هر یک از متغیرهای مشاهده پذیر متناظر با متغیر پنهان آن مدل، دارای مقداری بالاتر از ۰/۷ باشد. برخی از صاحب نظران پیشنهاد حذف متغیرهای مشاهده پذیری را از مدل می دهند که بار عاملی آنها زیر ۰/۴ باشد. همچنین چنانچه این مقدار کمتر از ۰/۷ بوده ولی تعداد متغیرهای مشاهده پذیر کم (دو یا سه) بوده و AVE متغیر مربوطه بالای (۰/۵) باشد، می توان متغیر مشاهده پذیر را در مدل اندازه گیری حفظ نمود (محسنین و اسفیدانی، ۱۳۹۳). مقدار بار عاملی قابل قبول در تحقیق حاضر ۰/۵ در نظر گرفته شده است البته در مواردی که بار عاملی بالاتر از ۰/۴ باشد و مقدار AVE نیز بالاتر از ۰/۵ باشد این مقدار پذیرفته شده است.

تحلیل عاملی تاییدی مرتبه اول ----- در حالت کلی و با توجه به ابعاد دانشگاه پژوهش محور

جدول ۴- مقادیر بارهای عاملی متغیرهای مشاهده پذیر با متغیرهای پنهان متناظرشان (الگوی دانشگاه پژوهش محور)

متغیرها	آموزش پژوهش محور	فرایند پژوهش محور	مدیریت و رهبری پژوهش محور	خروجی پژوهش محور
تدریس پژوهش محور	0.921			
یادگیری پژوهش محور	0.901			
ارزشیابی پژوهش محور	0.846			
برنامه درسی پژوهش محور	0.978			
مشتری محوری		0.904		
خودکارآمدی پژوهش		0.974		
ساختار مسأله محور		0.949		
ارتباط با جامعه و مسئولیت اجتماعی		0.917		
رهبری علمی و تحول گرا			0.934	
مدیریت کیفیت			0.962	
سازمان مشارکتی			0.950	
توانمندسازی			0.880	
تولیدات و دستاوردهای علمی و پژوهشی				0.880
چشم اندازهای جدید				0.903
انگیزه پژوهشی				0.949
اندیشه محوری				0.870
تولید دانش				0.833
روایی همگرا (AVE)	0.832	0.876	0.868	0.791

همان طور که در جدول فوق مشاهده می شود، تمامی شاخص های مربوط به متغیر پنهان مولفه های دانشگاه پژوهش محور دارای بار عاملی بالاتر از ۰/۵ هستند یا با توجه به اینکه مقدار شاخص روایی همگرا (AVE) نیز برای متغیر پنهان بالاتر از ۰/۵ می باشد مدل فوق تایید می گردد.

آزمون پایایی

برای بررسی پایایی مدل از دو معیار پایایی ترکیبی و آلفای کرونباخ استفاده شد، میزان این دو معیار باید بالاتر از ۰/۷۰ باشد.

جدول ۵- مقادیر پایایی ترکیبی و آلفای کرونباخ برای الگوی دانشگاه پژوهش محور

ابعاد	Composite Reliability	Cronbach's Alpha
آموزش پژوهش محور	0.952	0.932
فرآیند پژوهش محور	0.965	0.952
مدیریت و رهبری پژوهش محور	0.963	0.949
خروجی پژوهش محور	0.949	0.933

همان طور که در جدول فوق مشخص است، پایایی ترکیبی (p دلوین - گلدشتاین) و آلفای کرونباخ تمامی متغیرهای مربوط به دانشگاه پژوهش محور در مدل اندازه گیری مورد تایید قرار می گیرد.

آزمون روایی

برای بررسی روایی مدل اندازه گیری از روایی همگرا و روایی واگرا استفاده گردید.

روایی همگرا

برای بررسی روایی همگرا از شاخص میانگین واریانس استخراج شده (AVE) استفاده گردیده است. میزان این شاخص باید بالاتر از ۰/۵۰ باشد.

جدول ۶- مقادیر AVE برای الگوی دانشگاه پژوهش محور

ابعاد	AVE
آموزش پژوهش محور	0.832
فرآیند پژوهش محور	0.876
مدیریت و رهبری پژوهش محور	0.868
خروجی پژوهش محور	0.791

با توجه به جدول فوق، شاخص AVE در مورد همه متغیرها از میزان ۰/۵۰ بیشتر است که خود دلیل بر روایی همگرای مناسب الگوی دانشگاه پژوهش محور است.

تحلیل عاملی تأییدی مرتبه دوم

یکی از قابلیت‌های نرم افزار Smart PLS تحلیل مدل‌هایی است که دارای عامل‌های مرتبه دوم هستند. مدل عاملی مرتبه دوم را به عنوان نوعی از مدل‌های عاملی تعریف می‌کنند که در آن عامل‌های مکنون که با استفاده از متغیرهای مشاهده شده اندازه گیری می‌شوند خود تحت تأثیر یک متغیر زیربنایی تر و به عبارتی متغیر مکنون، اما در یک سطح بالاتر قرار دارند.

جدول ۷- نتایج تحلیل عاملی تأییدی مرتبه دوم برای دانشگاه پژوهش محور

R ²	سطح معنی داری	مقدار t	بار عاملی	سازه
0.999333	0.000	6.128169	0.969290	آموزش پژوهش محور
	0.000	14.118773	0.958847	فرآیند پژوهش محور
	0.000	13.991969	0.981642	مدیریت و رهبری پژوهش محور
	0.000	9.881482	0.986014	خروجی پژوهش محور
	0.948689			AVE
	0.986657			ρ_c
	0.981929			α

همان‌طور که در جدول فوق مشاهده می‌شود، مقادیر بار عاملی در تحلیل عاملی مرتبه دوم، مطلوب است. از طرفی، مقدار t متناظر با هر بار عاملی بیشتر از مقدار بحرانی آن (۱,۹۶) در سطح ۰,۰۵ و معنادار است. همچنین، مقادیر پایایی مرکب و آلفای کرونباخ به ترتیب برابر با ۰,۹۸۶ و ۰,۹۸۱ می‌باشد که خود بیان‌گر همسانی درونی بالای متغیرها می‌باشد. همچنین مقدار AVE برابر با ۰,۹۴۸ گزارش شده که از میزان ۰,۰۵ بیشتر بوده و در نتیجه روایی همگرایی مدل نیز تایید می‌شود. ضریب تعیین (R²) ارتباط بین واریانس تبیین شده یک متغیر مکنون را با مقدار کل واریانس آن را مورد سنجش قرار می‌دهد. مقدار این ضریب بین صفر تا ۱ است که مقادیر بزرگ‌تر، مطلوب‌تر است. مقادیر ۰,۱۹، ۰,۳۳، و ۰,۶۷ به ترتیب ضعیف، متوسط و قابل توجه توصیف شده است با توجه به جدول فوق، مقادیر R² قابل توجه می‌باشند.

وضعیت الگو، ابعاد و مؤلفه‌های الگوی دانشگاه پژوهش محور برای واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی شهر تهران چگونه است؟

- اعتبار یابی مربوط به ابعاد دانشگاه پژوهش محور برای واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی تهران

جدول ۸- آماره توصیفی مربوط به ابعاد دانشگاه پژوهش محور

ابعاد	تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای انحراف از میانگین
آموزش پژوهش محور	350	3.3228	0.87034	0.04652
فرآیند پژوهش محور	350	3.4316	0.93092	0.04976
مدیریت و رهبری پژوهش محور	350	3.4919	0.98027	0.05240
خروجی پژوهش محور	350	3.3365	0.87258	0.04664

جدول فوق در خصوص توصیف مربوط به ابعاد دانشگاه پژوهش محور برای واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی تهران، نمره میانگین بعد آموزش پژوهش محور برابر با ۳,۳۲، بعد فرایند پژوهش محور برابر با ۳,۴۳، بعد مدیریت و رهبری پژوهش محور برابر با ۳,۴۹ و همچنین میانگین نمره بعد خروجی پژوهش محور برابر با ۳,۳۳ می باشد

اعتباریابی مربوط به مؤلفه های دانشگاه پژوهش محور برای واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی

جدول ۹- آماره توصیفی مربوط به مؤلفه های دانشگاه پژوهش محور برای واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی تهران

مؤلفه ها	تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای انحراف از میانگین
تدریس پژوهش محور	350	3.3343	1.21953	0.6519
یادگیری پژوهش محور	350	3.4577	1.03762	0.05546
ارزشیابی پژوهش محور	350	3.0177	0.57853	0.03092
برنامه درسی پژوهش محور	350	3.4814	0.94806	0.05068
مشتری محوری	350	3.4640	1.17530	0.06282
خودکارآمدی پژوهش	350	3.4149	1.06478	0.05692
ساختار مسأله محور	350	3.4800	1.02451	0.5476
ارتباط با جامعه و مسئولیت اجتماعی	350	3.3676	0.70593	0.03773
رهبری علمی و تحول گرا	350	3.6193	0.95430	0.05101
مدیریت کیفیت	350	3.5320	1.04481	0.05585
سازمان مشارکتی	350	3.3586	1.16954	0.06251
توانمندسازی	350	3.4577	1.03762	0.05546
تولیدات و دستاوردهای علمی و پژوهشی	350	3.1224	0.92896	0.04965
چشم اندازهای جدید	350	3.2614	0.69113	0.03694
انگیزه پژوهشی	350	3.4833	0.98191	0.05249
اندیشه محوری	350	3.4305	1.15108	0.06153
تولید دانش	350	3.3850	1.16486	0.06226

با توجه به جدول فوق در خصوص توصیف مربوط به مؤلفه های دانشگاه پژوهش محور برای واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی تهران، نمره میانگین مؤلفه تدریس پژوهش محور برابر با ۳,۳۳، یادگیری پژوهش محور برابر با ۳,۴۵، ارزشیابی پژوهش محور برابر با ۳,۰۱، برنامه درسی پژوهش محور برابر با ۳,۴۸، مشتری محوری برابر با ۳,۴۶، خودکارآمدی پژوهش محور برابر با ۳,۴۱، ساختار مسأله محور برابر با ۳,۴۸، ارتباط با جامعه و مسئولیت اجتماعی برابر با ۳,۳۶، رهبری علمی و تحول گرا برابر با ۳,۶۱، مدیریت کیفیت برابر با ۳,۵۳، توانمندسازی برابر با ۳,۴۵، تولیدات و دستاوردهای علمی و پژوهشی برابر با ۳,۱۲، چشم اندازهای جدید برابر با ۳,۲۶، انگیزه پژوهشی برابر با ۳,۴۸، اندیشه محوری برابر با ۳,۴۳ و همچنین میانگین نمره مؤلفه تولید دانش برابر با ۳,۳۸ می باشد.

جدول-۱۰- آزمون t تک نمونه ای مربوط به مؤلفه های دانشگاه پژوهش محور برای واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی

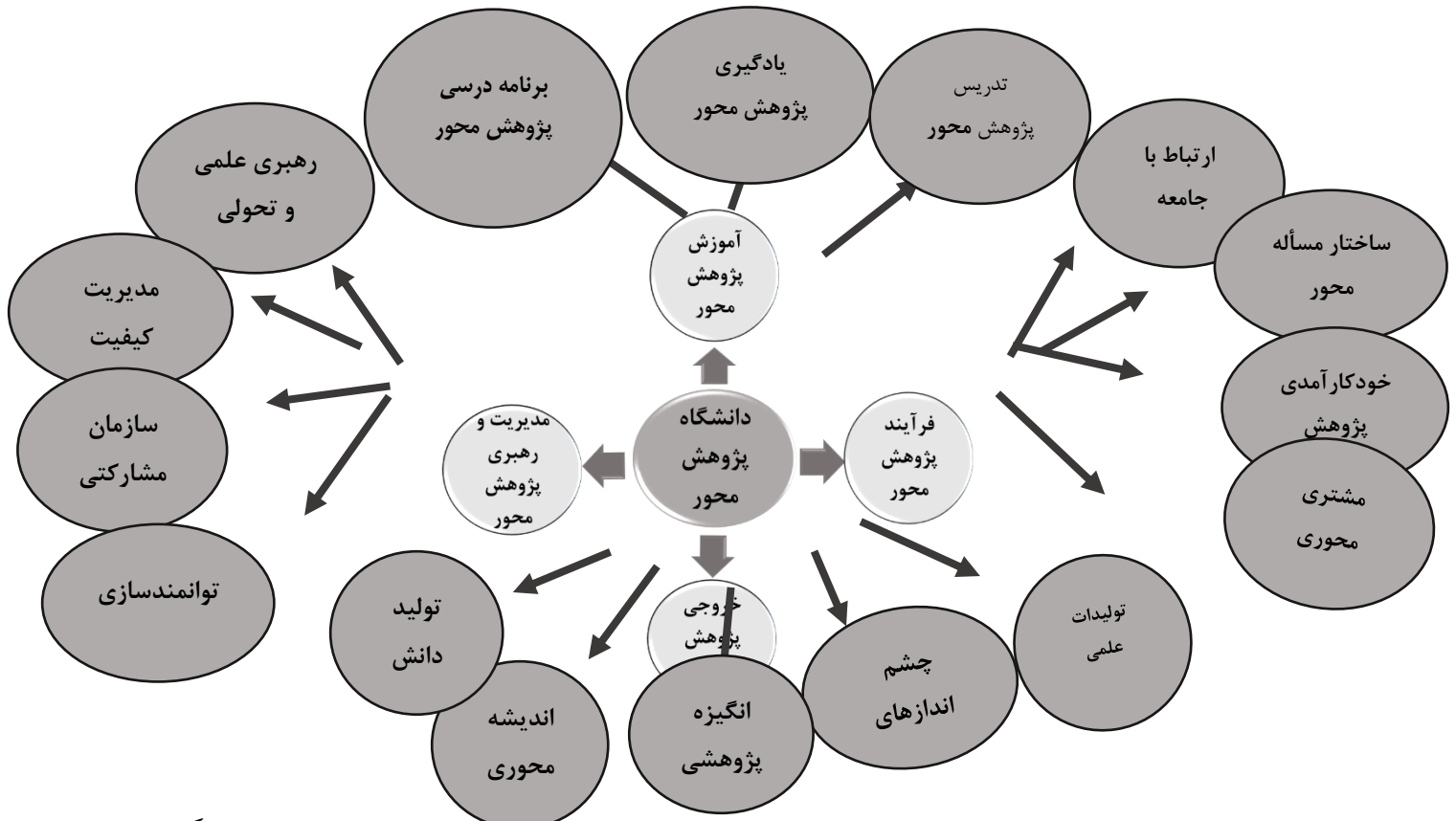
تهران

۳= میانگین مورد انتظار					مؤلفه ها	
سطح زیر منحنی		تفاضل میانگین	سطح معنی داری	df		t
حد بالا	حد پایین					
0.4625	0.2061	0.33429	0.000	349	5.128	تدریس پژوهش محور
0.5668	0.3486	0.45771	0.000	349	8.253	یادگیری پژوهش محور
0.0785	-0.0431	0.01771	0.567	349	0.573	ارزشیابی پژوهش محور
0.5811	0.3818	0.48143	0.000	349	9.500	برنامه درسی پژوهش محور
0.5876	0.3404	0.46400	0.000	349	7.386	مشتری محوری
0.5268	0.3029	0.41486	0.000	349	7.289	خودکارآمدی پژوهش
0.5877	0.3723	0.48000	0.000	349	8.765	ساختار مسأله محور
0.4418	0.2934	0.36762	0.000	349	9.742	ارتباط با جامعه و مسئولیت اجتماعی
0.7196	0.5190	0.61929	0.000	349	12.141	رهبری علمی و تحول گرا
0.6418	0.4222	0.53200	0.000	349	9.526	مدیریت کیفیت
0.4815	0.2356	0.35857	0.000	349	5.736	سازمان مشارکتی
0.5668	0.3486	0.45771	0.000	349	8.253	توانمندسازی
0.2200	0.0247	0.12238	0.000	349	2.465	تولیدات و دستاوردهای علمی و پژوهشی
0.3341	0.1888	0.26143	0.000	349	7.077	چشم اندازهای جدید
0.5866	0.3801	0.48333	0.000	349	9.209	انگیزه پژوهشی
0.5515	0.3095	0.43048	0.000	349	6.996	اندیشه محوری
0.5075	0.2625	0.38500	0.000	349	6.183	تولید دانش

نتایج جدول فوق نشان می دهد t مشاهده شده تمامی مؤلفه های دانشگاه پژوهش محور برای واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی شهر تهران به جز یکی از مؤلفه ها از نظر شرکت کنندگان در سطح آلفای ۵ درصد معنادار است یعنی بین میانگین مشاهده شده و میانگین مورد انتظار (حدمتوسط) تفاوت معناداری مشاهده می شود به عبارت دیگر از نظر رؤسا، اعضای هیئت علمی و معاونین دانشگاه آزاد اسلامی اعتبار مؤلفه های تدریس پژوهش محور، یادگیری پژوهش محور، برنامه درسی پژوهش محور، مشتری محوری، خودکارآمدی پژوهش، ساختار مسأله محور، ارتباط با جامعه و مسئولیت اجتماعی، رهبری علمی و تحول گرا، مدیریت کیفیت، سازمان مشارکتی، توانمندسازی، تولیدات و دستاوردهای علمی و پژوهشی، چشم اندازهای جدید، انگیزه پژوهشی، اندیشه محوری و تولید دانش به عنوان مؤلفه های موثر در دانشگاه پژوهش محور تایید می گردد. اما مؤلفه ارزشیابی پژوهش محور در سطح آلفای ۵ درصد معنادار نیست یعنی بین میانگین مشاهده شده و میانگین مورد انتظار (حدمتوسط) تفاوت معناداری مشاهده نمی شود و به عبارت دیگر از نظر صاحب نظران اعتبار مؤلفه ارزشیابی پژوهش محور تایید نمی گردد.

الگوی نهایی دانشگاه پژوهش محور

۶. الگوی مناسب دانشگاه پژوهش محور برای واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی شهر تهران

پس از تحلیل یافته های حاصل از مصاحبه نیمه ساختاریافته و مطالعه عمیق ادبیات نظری و تجربی پژوهش، الگوی دانشگاه پژوهش محور شامل ابعاد و مؤلفه ها در شکل بالا ترسیم شد. مدل سازی و الگویابی در پژوهش به معنای بازسازی کوچکی از یک مفهوم بزرگ است که از لحاظ کارکرد و کارایی با مفهوم واقعی یکسان است در واقع بسیاری از مفاهیم به دلیل تئوری و ذهنی بودن به روشنی قابل فهم نبوده و اگر در قالب الگو و مدل مطرح شوند عینی تر بوده و قابل فهم است. الگو موجب شفافیت و روشن شدن زوایای پنهان و پیچیده یک مفهوم، جلوگیری از اتلاف وقت و تعمیم پذیری می شود.

نتیجه گیری کلی

دانشگاه مهم ترین مکان تولید علم و دانش و حل مسائل بنیادی و کاربردی محسوب می شود با توجه به چنین نقش موثری انتظار می رود ساختار دانشگاه از آموزش محوری به سمت پژوهش محوری سوق پیدا کند پژوهش هایی که در رابطه با میزان تاکید بر پژوهش محوری در دوره های تحصیلی آموزش عالی به ویژه تحصیلات تکمیلی و دکترا انجام گرفته نشان می دهد متأسفانه بخش اعظمی از موضوعات به شیوه مستقیم و به وسیله روش های سنتی انجام گرفته و دانشجویان و اساتید انگیزه کافی برای انجام تحقیق و پژوهش ندارند به همین خاطر هدف اصلی پژوهش

حاضر طراحی الگویی پژوهش محور مرکب از ابعاد، مؤلفه ها و شاخص های سازنده برای واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی بوده است. جهت دستیابی به اهداف مورد نظر پژوهش ابتدا به مطالعه عمیق ادبیات نظری و تجربی پژوهش پرداخته شد و سپس در بخش کیفی جهت شناسایی ابعاد و مؤلفه ها و شاخص های الگوی مورد نظر به مصاحبه با اعضای هیئت علمی، رؤسا و معاونین دانشگاه های پژوهش محور به عنوان افراد صاحب نظر پرداخته و با بررسی یافته های مصاحبه و کدگذاری داده ها، مفاهیم آموزش پژوهش محور، فرآیند پژوهش محور، مدیریت و رهبری پژوهش محور و خروجی پژوهش محور به عنوان ابعاد دانشگاه پژوهش محور و مفاهیم تدریس پژوهش محور، یادگیری پژوهش محور، ارزشیابی پژوهش محور، برنامه درسی پژوهش محور، مشتری محوری، خودکارآمدی پژوهش، ساختار مسأله محور، ارتباط با جامعه و مسئولیت اجتماعی، رهبری علمی و تحول گرا، مدیریت کیفیت، سازمان مشارکتی، توانمندسازی، تولیدات و دستاوردهای علمی و پژوهشی، چشم اندازهای جدید، انگیزه پژوهشی، اندیشه محوری و تولید دانش به عنوان مؤلفه های دانشگاه پژوهش محور و همینطور شاخص های مرتبط با هر مؤلفه شناسایی شدند. در بخش کمی پرسشنامه ای تدوین شد و توسط ۳۵۰ نفر از اعضای هیئت علمی، رؤسا و معاونین دانشگاه آزاد اسلامی واحدهای تهران تکمیل گردید. نتایج حاصل از یافته های پژوهش نشان داد به جز مؤلفه ارزشیابی پژوهش محور که پایین تر از سطح معناداری ۵ درصد بوده و اعتبار آن تایید نگردید، تمامی ابعاد، مؤلفه ها و شاخص های الگوی دانشگاه پژوهش محور در سطح ۵ درصد معنادار بوده و اعتبار آن از سوی شرکت کنندگان مورد تایید قرار گرفت. همچنین الویت بندی مؤلفه ها نشان داد مؤلفه انگیزه پژوهشی دارای بالاترین اهمیت و در الویت اول و مؤلفه ارزشیابی پژوهش محور دارای کمترین اهمیت و در الویت آخر قرار دارد. نتایج حاصل از این پژوهش می تواند در راستای برگزاری جلسات هم اندیشی توسط مسئولان دانشگاه های آزاد اسلامی جهت بررسی طرح های پژوهشی و تشویق ایده ها و افکار خلاق، بکارگیری روش های تدریس فعال و مبتنی بر پروژه و کاوشگری توسط اساتید، ایجاد انگیزه و علاقه مندی در دانشجویان برای انجام تحقیق و پژوهش، بکارگیری سبک های مدیریتی علمی و تحول گرا توسط مدیران دانشگاه، تشویق و حمایت از پژوهشگران برتر و ایجاد مشاغل پایدار موثر واقع شود.

پیشنادهای پژوهش

الف: پیشنهادات عملی

با توجه به نتایج به دست آمده که بعد هدایت و رهبری پژوهش محور بیشترین ضریب تاثیر را در بین ۴ بعد شناسایی شده دارد و به ترتیب مؤلفه های رهبری علمی و تحول گرا، مدیریت کیفیت، سازمان مشارکتی و توانمند سازی دارای بیشترین سهم در بعد هدایت و رهبری است و سپس بعد خروجی پژوهش محور، بعد فرایند پژوهش محور و بعد آموزش پژوهش محور دارای بیشترین ضریب تاثیر است لذا پیشنهادات زیر ارائه می گردد:

۱- پیشنهاد می شود با توجه به نتایج حاصل از پژوهش در خصوص آموزش پژوهش محور برای ایجاد دانشگاه

پژوهش محور نیاز به تدریس، یادگیری، ارزشیابی و برنامه درسی پژوهش محور دارد:

مدیران عالی دانشگاه از طریق روش تغییر برنامه درسی با باز تعریف ارزش‌ها و ایجاد نظام ارزشی مطلوب، بسترسازی مناسب را ایجاد کنند و با تدریس و آموزش از طریق روش‌های آموزشی مانند برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای اساتید و ترویج و تبلیغ پژوهش محوری از طریق رسانه‌های موجود در دانشگاه میتوان به این مهم دست یافت.

۲- پیشنهاد می‌شود با توجه به نتایج حاصل از یافته‌های پژوهش در خصوص فرایند پژوهش محور برای ایجاد دانشگاه پژوهش محور نیاز به مشتری محوری، خودکارآمدی، ساختار مساله محور و ارتباط با جامعه و مسئولیت اجتماعی مشخص شد به این معنا که باید در وهله اول به نیازها و خواسته‌های دانشجویان و اساتید به عنوان مشتری امر آموزش و پژوهش توجه نموده تا منجر به نوعی کفایت و خودکارآمدی در آنان برای انجام امور پژوهشی شود که البته تحقق این امر مستلزم مساله محور بودن ساختار نظام آموزشی و مرتبط بودن پژوهش‌ها و موضوعات مطرح شده با نیازهای جامعه است.

۳- پیشنهاد می‌شود با توجه به نتایج حاصل از یافته‌های پژوهش در خصوص فرایند مدیریت و رهبری پژوهش محور برای ایجاد دانشگاه پژوهش محور که مؤلفه‌های رهبری علمی و تحول‌گرا، مدیریت کیفیت، سازمان مشارکتی و توانمندسازی مشخص شد. اعضای هیئت علمی، رؤسا و معاونین دانشگاه آزاد اسلامی باید از قدرت، ابتکار و نوآوری در حوزه کاری خود برخوردار بوده، از ایده‌های آموزشی و پژوهشی جدید حمایت نموده، موقعیت‌هایی را برای مشارکت تمامی اعضای دانشگاه در امر تحقیق و پژوهش فراهم نموده و هم‌منظور به انتشار نشریات علمی و پژوهشی به عنوان تولیدات و دستاوردهای علمی در داخل و خارج از کشور پردازند.

۴- پیشنهاد می‌شود با توجه به نتایج حاصل از یافته‌های پژوهش در خصوص فرایند خروجی پژوهش محور برای ایجاد دانشگاه پژوهش محور مولفه چشم‌اندازهای جدید، انگیزه پژوهشی، اندیشه محوری و تولید دانش. اعضای هیئت علمی، رؤسا و معاونین دانشگاه آزاد اسلامی باید بروندهایی که انتظار می‌رود یک نظام پژوهش محور در نهایت بدان دست یابد را در کار خود استفاده نمایند.

۵- پیشنهاد می‌شود که الگوی استخراج شده از این پژوهش اعم از ابعاد، مولفه‌ها و شاخص‌ها در اختیار اعضای هیئت علمی، رؤسا و معاونین دانشگاه آزاد اسلامی قرار گیرد و بر اساس آن هر یک موظف به تشکیل شناسنامه عملکردی باشند تا از این طریق بتوان خود تنظیمی و خود ارزیابی در پژوهش محوری را در اساتید دانشگاهی توسعه بخشید.

ب) پیشنهادات نظری

۱- پیشنهاد میشود شناسنامه عملکردی دانشگاه پژوهش محور به منظور خود ارتقایی کیفی واحدهای دانشگاهی تهیه شود.

- ۲- پیشنهاد می شود واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی با توجه به نتایج حاصل از این پژوهش جهت رقابت سالم علمی و عملکردی بر اساس ابعاد، مولفه ها و شاخص های احصا شده در پژوهش حاضر رتبه بندی شوند.
- ۳- پیشنهاد می شود گروه های مشاوره ای در خصوص اجرای مدل نهایی دانشگاه پژوهش محور پیش بینی گردد.
- ۴- پیشنهاد می شود الگوی تدوین شده هر پنج سال یکبار به منظور به روز رسانی آن بازنگری گردد.
- ۵- برگزاری کارگاه های آشنایی با انواع روش های تحقیق و پژوهش و نحوه انجام پژوهش های کاربردی با حمایت و سرپرستی رؤسای دانشگاه آزاد اسلامی.
- ۶- فراهم کردن بستری برای استفاده از تجارب دیگران و بومی کردن آن.
- ۷- تدوین بخشنامه ها و دستورالعمل هایی جهت حمایت سازمانی و حقوقی از فکر و اندیشه خلاق توسط مسئولان دانشگاه آزاد اسلامی.
- ۸- افزایش بودجه اختصاص یافته به تحقیق و پژوهش از دانشگاه آزاد اسلامی برای اساتید این دانشگاه به منظور بالابردن انگیزه تحقیق و پژوهش.
- ۹- برگزاری جلسات هم اندیشی ماهیانه در خصوص بررسی طرح های تحقیقاتی جذب شده از سوی دانشگاه و به اشتراک گذاری ایده ها و افکار از سوی دانشجویان و اساتید دانشگاه آزاد اسلامی.
- ۱۰- پرداخت پاداش جهت حمایت از پژوهشگران و ایجاد انگیزه برای انجام تحقیقات بیشتر.
- ۱۱- ترویج فرهنگ اخلاق پژوهش و پایبندی به ارزش های متضمن حقوق پژوهشگران.
- ۱۲- توانمند سازی و ارتقای پیوسته سطح دانش و مهارت تمامی اعضای نظام آموزش دانشگاه در تصمیم گیری ها.

ج) پیشنهادهای پژوهشی

- ۱- پیشنهاد می شود پژوهش حاضر به گونه ای عمیق تر و از سایر ابعاد در دیگر واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی در سایر شهرها و استان ها انجام گیرد.
- ۲- پیشنهاد می شود در پژوهش های بعدی، مهم ترین موانع و محدودیت های توسعه پژوهش محوری در دانشگاههای دیگر مورد بررسی قرار گیرد.
- ۳- پیشنهاد می شود پژوهشی در راستای مقایسه میزان توجه به مؤلفه های پژوهش محوری در دانشگاه های سطح ۲ و ۱ کشور انجام گیرد.
- ۴- پیشنهاد می شود در پژوهشی میزان کارایی پژوهش هایی که تا کنون توسط دانشجویان و اساتید رشته مدیریت آموزشی انجام گرفته مورد بررسی قرار گیرد بدین منظور که چند درصد از این پژوهش ها منجر به طرح پژوهشی و یا حل مسأله و رفع نیازهای جامعه شده است.

منابع

- اسفیجانی، اعظم؛ زمانی، بی بی عشرت؛ بختیار نصرآبادی، حسنعلی. (۱۳۸۷). مقایسه کتاب‌های درسی علوم ابتدایی ایران از نظر میزان توجه به مهارت‌های گوناگون در فرایند پژوهش با آمریکا و انگلستان. فصلنامه مطالعات برنامه درسی، سال سوم، شماره ۸، صفحات ۶۱-۹۲.
- اسکندری، مجتبی. (۱۳۸۳). طراحی الگوی سیستمی توانمندسازی مدیران، فصلنامه مدرس علوم انسانی، ۱۳۸۳، دوره ۸، ش ۲. صفحات ۲۲-۵۰.
- آراسته، حمیدرضا. (۱۳۸۷). جهانی شدن و آموزش عالی در دنیای در حال تغییر. ماهنامه رهیافت، شماره ۴۲، صفحات ۳۹-۴۵.
- جمشیدی توانا، اعظم (۱۳۹۵). طراحی و اعتباریابی الگوی برنامه درسی کارورزی پژوهش محور در نظام تربیت معلم ایران، پایان نامه دکتری، دانشگاه تربیت شهید رجایی
- خورشیدی، عباس؛ فرهودی، عبدالحسین؛ عباسی، علی. (۱۳۸۶). شیوه‌های کاربردی کردن خلاقیت در نظام آموزشی دانشگاه افسری نزاجا، فصلنامه مدیریت نظامی شماره ۲۵، ص ۱۰.
- خورشیدی، عباس، ذوالفقاری، حسین. (۱۳۹۲). تئوریهای مدیریت و رهبری. تهران: انتشارات، یسپرون.
- برادران حقیر، مریم (۱۳۹۴). سیاست پژوهی و جاهت منطقی دوره دکتری پژوهش محور، پایان نامه دکتری، دانشگاه مازندران.
- دلاور، علی، (۱۳۹۲)، مبانی نظری و عملی پژوهش در علوم انسانی و اجتماعی، تهران: انتشارات رشد، چاپ دوم
- زالی، محمد رضا، (۱۳۸۵)، ایجاد سازمان یادگیرنده: از فکر تا عمل، ماهنامه تدبیر، شماره ۷۴. ۱۲۶-۱۶۰
- سرمد، زهره، بازرگان، عباس، حجازی، الهه، (۱۳۹۴)، روشهای تحقیق در علوم رفتاری، تهران: نشر آگاه، چاپ پنجم.
- شکیبایی، زهره؛ قورچیان، نادر علی؛ خلخالی، علی. (۱۳۸۸). ارائه مدلی برای ایجاد دانشگاه پژوهشی در نظام آموزش عالی ایران. فصلنامه رهبری و مدیریت آموزشی. دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار. سال سوم، شماره نهم. ۶۹-۸۴
- کلاهدوزی، احمد؛ کوثری، مریم (۱۳۹۰). مبانی و الگو آموزشهای پژوهش محور در دانشگاه جامع امام حسین (ع). پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت اسلامی، دوره ۵، شماره ۱۲، صفحات ۱۳۹-۱۶۸
- کولیوند، حسن؛ لطفی جلال آبادی، مصطفی؛ آتشی، حسین؛ زراعتی، محسن. (۱۳۹۲). ارائه الگویی تحلیلی برای تحقق آموزشهای پژوهش محور در دانشگاههای افسری آجا. فصلنامه علمی پژوهشی مدیریت نظامی. سال سیزدهم. شماره ۵۱.
- یاسینی، علی و تابان، محمد (۱۳۹۵). ارائه و آزمون الگوی تبیین کننده خود کارآمدی پژوهشی دانشجویان رشته‌های علوم انسانی در فضا و محیط پژوهش محور؛ مورد مطالعه دانشگاه‌های غرب کشور، فصلنامه مطالعات میان رشته ای در علوم انسانی، ۸ (۴)، ۲۷-۵۴.
- Altbach, P.G. (۲۰۱۰). Peripheries and centers: Research universities in developing countries. Higher education management and policy, ۱۹(۲), ۱۱۱.

- Braimoh Dele & Eunice B. Aladeh (۲۰۱۰). research and publishing in academia: A prerequisite for Assuring Quality in Higher Education. US china educational review; volume ۲, issue ۹, p ۵-۲۳
- Hemming's, B., & Kay, R. (۲۰۱۰). Research self-efficacy, publication output, and early career development. International Journal of Educational Management, ۲۴(۷), ۵۶۲-۵۷۴. doi: ۱۰,۱۱۰۸/۰۹۵۱۳۵۴۱۰۱۱۰۷۹۹۷۸
- Lucas Lisa & Angela Brew (۲۰۰۹). research management and cultures in Academia in higher education. Education review, volume ۳, issue ۴.
- Ponce and et al, S. (۲۰۱۹). Consumer Orientation toward Sporting Events Scale Development and Validation, Journal of Service Research; ۸; ۲۷۶.
- Stripling, B. (۲۰۰۸). Inquiry-based teaching and learning: The role of the library media specialist. School Library Media Activities Monthly, ۲۵(۱), ۲.
- Tara ban, R., & Logue, E. (۲۰۱۱). Academic factors that affect undergraduate research experiences. Journal of educational psychology, ۱۰۴(۲), ۴۹۹-۵۱۴. doi: ۱۰,۱۰۳۷/a۰۰۲۶۸۵۱.supp
- UNESCO Forum on Higher Education Research and Knowledge. Universities as Centers of Research and Knowledge Creation, ۲۰۱۰.